

ARHIV BOSANSKE KRAJINE
BANJA LUKA

Arhiv Bos. krajine B. Luka

ABK 204-008-067

GAZIĆ DERSVIŠ - DEDO

AKTIVNOST PARTIJE PROTIV SKUPOĆE 1940.GODINE

L e g e n d a :

- 4 stranice mašinom kucanog i autoriziranog teksta;
- sjećanje notirano u Arhivu 1.februara 1978.godine;
- sačinjeno 6 primjeraka teksta, od kojih su po dva kod autora i u Arhivu, a po jedan u Muzeju Bos.krajine i u Odboru edicije "Banja Luka u novijoj istoriji".
- SADRŽAJ SJECANJA : Partijska organizacija Banje Luke i razmatranje društveno ekonomskog položaja radnika i seljaka. Pokretanje akcije protiv skupoće i formiranje Odbora za borbu protiv skupoće. Onemogućavanje rada Odbora od strane režima.

DERVIŠ-DEDO GAZIĆ

AKTIVNOST PARTIJE PROTIV SKUPOĆE 1940.GODINE

Na jedno dva sastanka naše partijske ćelije 1940. godine dolazio je Djuro Pucar. Osim razmatranja političke situacije, kao što je i ranije bilo uobičajeno, razmatrana su i konkretna pitanja rada sa ženama u okvirima Ženskog pokreta, rada u podružnicama strukovnog sindikata URSS-a i rada u radničkim društvima. Posebno se insistiralo na pojačanoj političkoj aktivnosti među građanima u smislu većeg i šireg upoznavanja o ciljevima i suštini fašizma i opasnosti za nezavisnost naše zemlje. Na jednom od ova dva sastanka na kojima je prisustvovao Djuro Pucar sjećam se da je na dnevnom redu bilo i pitanje pojačanog političkog djelovanja na selu. Pucar je naročito insistirao da se što više politički radi među seljacima jer je u tom radu u odnosu na grad selo prilično zapostavljeno, a teška ekonomska situacija i skok cijena na tržištu teško pogadja gradski proletarijat i osiromašeno seljaštvo. Naglašavao je nužnost politizacije sela u smislu da i seljaci treba da budu dovoljno informisani o političkim prilikama ne samo u Jugoslaviji, nego i u svijetu jer će rat, najvjerovatnije, ubrzo ~~zahvatiti~~ zahvatiti i našu zemlju. U imperijalističkom ratu koji se vodi Njemačka i Italija pošle su u teritorijalna osvajanja, koja će se prije ili kasnije usmjeriti i prema Jugoslaviji. Zbog toga, naglašavao je Djuro Pucar, treba objedinjavati sve antifašističke snage protiv vanjske i unutrašnje opasnosti. Komunisti su obavezni da politički rade u gradu i selu, da budu nosioci povezivanja radničke klase i seljaštva u zajedničkoj akciji protiv eksploatacije, korupcije i prakse kapitala i kapitalista da sve nedaće svaljuju na leđa eksploatisanih klasa i slojeva. Zbog toga radnici treba da se upoznaju sa položajem siromašnih seljaka, a da seljaci upoz-

naju sadržaje i ciljeve klasne borbe proletarijata. Jedna od značajnih akcija treba da bude borba protiv skupoće jer praksa trgovačkih spekulacija u podizanju cijena potrošnim dobrima pogađa i radnike i siromašne seljake. Skok cijena je, naime, najveći kod artikala široke potrošnje tako da teret inflacije najviše pogađa najsiromašnije.

Partijska organizacija Banje Luke povelala je široku akciju, čiji je samo jedan od aspekata bio borba protiv skupoće u koju bi se uključilo cjelokupno građanstvo. Komunisti naše ćelije, kao i drugih partijskih i skojevskih ćelija u gradu, treba da se što više u ovoj akciji angažuju.

Ubrzo nakon toga zakazan je sastanak u Zanatlijskom društvu "Fadilet". Na sastanak su pozvani predstavnici svih građanskih društava i udruženja. Tematika sastanka bila je: borba protiv skupoće. Poziv je naznačio potrebu organizovanja šire društvene akcije za sprečavanje naglog porasta cijena roba široke potrošnje, što pogađa cjelokupno stanovništvo grada, a najviše radnike i sirotinju.

Došao sam na sastanak kao predstavnik RPD "Budućnost" u Gornjem Šeheru. Po dolasku odmah sam primjetio dosta slab odziv građanskih društava, udruženja i organizacija. Došli su samo neki, ali su i oni napustili sastanak kad je predloženo formiranje Odbora za borbu protiv skupoće: predstavnici Gajreta, Uzdalice, Muslimanske čitaonice, pjevačkih društava "Jedinstvo" i "Nada" itd.). Ostali su samo predstavnici radničkih društava, organizacija vezanih za radnički pokret: RSD "Borac", RKUD "Pelagić", RPD "Budućnost", KAB, predstavnici Mjesnog međjustrukovnog odbora URSS-a itd. Predstavnici građanskih organizacija i društava nisu bili za formiranje stalnog Odbora za borbu protiv skupoće. Njih se, očito, nije ticala praksa neprestanog podizanja cijena najneophodnijim artiklima za život jer su mnogi od njih bili ti koji su izravno ili posredno učestvovali u ovoj spekulantskoj praksi.

Do obrazovanja Odbora za borbu protiv skupoće sastankom je rukovodio Osman Karabegović. Odbor je obrazovan, ali je onemogućeno njegovo djelovanje. Ubrzo je prestao sa radom jer je vlast odmah preduzela korake da bi spriječila njegovo djelovanje "kao komunističku akciju" uperenu protiv poretka.

Ubrzo poslije ovog sastanka dobio sam poziv iz Uprave policije da se sutra javim u 7 sati. Poziv je dobio i Mustafa Gunić kao predstavnik Muslimanskog društva "Bratstvo" u Gornjem Šeheru. Došli smo zajedno tačno na vrijeme. Rečeno nam je da sačekamo u hodniku dok nas upravnik ne pozove. Čekali smo sve do 14 sati, kada nam je dežurni saopštio da idemo kući i dođemo sutra u 7 sati. Čekanje nam se veoma oteglo. Pretpostavljali smo da nas zovu zbog skupa u "Fadiletu" jer nije bilo drugih razloga da nas zajedno zovu.

Sutradan smo ponovu došli u zakazano vrijeme. Ponovo smo čekali do 14 sati. Tako smo tri dana uzastopno dolazili u sedam i odlazili oko 14 sati. Čekanje u hodniku bio je poseban oblik maltretiranja, ali se nismo usudjivali da energičnije protestiramo. Trećeg dana dežurni nam je rekao da idemo kući i da ćemo biti naknadno pozvani.

Došao sam do osvjedočenja da je ovo bio blaži metod policijskog zastrašivanja. Povrh svega, za mene je ovo bila i kazna jer sam izgubio zaradu za ovo izgubljeno vrijeme. O svemu ovome sam tada i kasnije dosta razmišljao. Došao sam do zaključka da nas nisu saslušavali i kažnjavali jer je Mustafa Gunić prema režimu bio veoma lojalan čovjek. On je bio na sastanku u "Fadiletu" i ostao do kraja jer je, svjesno ili spontano, bio protiv skupoće. Zbog ličnog autoriteta i autoriteta "Bratstva" u Gornjem Šeheru nije želio da mu bilo ko stavi primjedbę da on nije za borbu protiv skupoće. Mustafa Gunić bio je obrtnik u Gornjem Šeheru, gdje je imao malu zanatsku radnju. I njega kao zanatliju pogađjao je skok cijena, ali kao čovjek kompromisa nije želio da radi bilo šta van okvira režimske lojalnosti. Kad smo izašli iz zgrade Uprave policije u Džinića kući dao je svoj komentar: "Baš sam lud! U šta se ja uplićem kad su protiv toga političke vlasti?!".

Nisam se upuštao u dijalog sa Gunićem. On je bio na čelu "Bratstva", a ja "Budućnosti" u Gornjem Šeheru. Njihovo je društvo bilo, kao i "Gajret", lojalno režimu, a oko sebe je okupljalo trgovce, predstavnike klera i činovnike, a i jedan broj zanatlija. Nasuprot njima, "Budućnost" je okup-

ljala industrijske i zanatske radnike i od osnutka 1936.god. bila pod uticajem Partije.

Koliko je meni poznato, Mustafa Gunić nije bio u nekom bližem srodstvu sa Hansom Gunićem, rudarskim radnikom, članom KPJ u legalnom periodu rada 1919-1921. Naša je pojava da obznanu prestale političke djelovanje Hansa Gunića, da je i dalje bio veoma pošten čovjek i u njega se uvijek moglo pouzdati. Bio je simpatizer KPJ, ali sam više nije želio da se bavi politikom.

1.februar 1978.godine

Đorđe
(Đorđe Gasić)

Arhiv Bos. kraljeve B. Luka

ABK 209-008-067